

**ПРОУЧВАНЕ ВЪРХУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО, КЛИНИКАТА И ТЕРАПИЯТА НА
ОРАЛНИТЕ И ДЕНТАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ЗАЙЦИ, МОРСКИ СВИНЧЕТА И
ЧИНЧИЛИ**

Чапръзов Цв., В. Иванова, Ив. Борисов

*Катедра „Ветеринарна хирургия”, Ветеринарномедицински факултет, Тракийски
Университет, Студентски град, 6000 Стара Загора, България*

*Адрес за кореспонденция: д-р Цв. Чапръзов, катедра „Ветеринарна хирургия”,
Ветеринарномедицински факултет, Тракийски Университет, Студентски град, 6000
Стара Загора, България, тел.: 042/699 670, E-mail: tz_chaprazov@yahoo.com*

**STUDY OF INCIDENCE, CLINICAL FINDINGS AND TREATMENT OF DENTAL AND
GUM DISEASES IN DOMESTIC RABBITS (*ORYCTOLAGUS CUNICULUS*), GUINEA
PIGS (*CAVIA PORCELLUS*) AND CHINCHILLAS (*CHINCHILLA LANIGER*)**

Chaprazov Ts., V. Ivanova, Iv. Borissov

*Department of Veterinary Surgery, Faculty of Veterinary Medicine, Trakia University, Student`s
campus, 6000 Stara Zagora, Bulgaria*

ABSTRACT

Rearing of exotic pet species in the recent years increases the demand of new diagnostic, clinical and therapeutic approaches.

The purpose of this study is to review the most common oral and dental diseases in Rabbits, Guinea pigs and Chinchillas. Patients are admitted in Small Animal Clinic, Faculty of Veterinary Medicine, Trakia University.

Percentage of those patients (Rabbits, Guinea pigs and Chinchillas) is 6.7 % of all admitted animals with oral and dental diseases. There is a tendency of increased percentage of those so called “pocket pets” during the last two years.

Key words: *Veterinary dentistry, small rodents, oral and dental disorders*

УВОД

Оралните и дентални заболявания са често срещани в практиката при дребните животни (Gorrel, 2004). Отглеждането на малко познати екзотични видове животни е свързано с появата на непознати досега у нас патологични процеси в устната кухина, което налага използването на нови диагностични (Capello et al., 2008; Capello & Cauduro, 2008) и терапевтични подходи (Lepnox, 2008). При тези „джобни домашни любимци” се установяват многобройни дентални заболявания във връзка с анатомичните особености в дентицията, комбинирани с неправилно отглеждане и неабразивна диета (Gorrel, 2004). Общите причини за денталните заболявания са част от прогресивен синдром (Harcourt – Brown, 2007), по време на който се променят формата, структурата и позицията на зъбите (Progressive Syndrome of Acquired Dental Disease - PSADD).

Денталните заболявания при зайци и гризачи включват конгенитални аномалии, и придобити дентални патологични процеси. Конгениталните случаи са: максиларна брахигнатия, мандибуларен прогнатизъм и челюстни или зъбни малформации (Verstraete & Osofsky, 2005; Crossley, 2003). Към придобитите случаи спадат травми, болести свързани с нетипична диета (Crossley, 2003), метаболитни костни заболявания (Harcourt – Brown, 2002) и неопластични процеси (Whitten et al., 2006).

Стоматологията на зайци и гризачи е все още в ранен етап на развитие. Много от заболяванията не могат да бъдат излекувани окончателно, но могат да бъдат контролирани (Capello, 2004), за да се осигури пълноценен живот на пациента. Лечението е съобразено не само с възможността за пренасяне на разнообразни зоонози при наличие на патология в

устната кухина и последващо ухапване, но и от еднакъв хабитат на хора и домашни любимци (Abarca et al., 2005).

Целта на настоящето изследване е да се проучи разпространението на оралните и денталните заболявания при зайци и гризачи за периода от 2008 година до края на 2010 година.

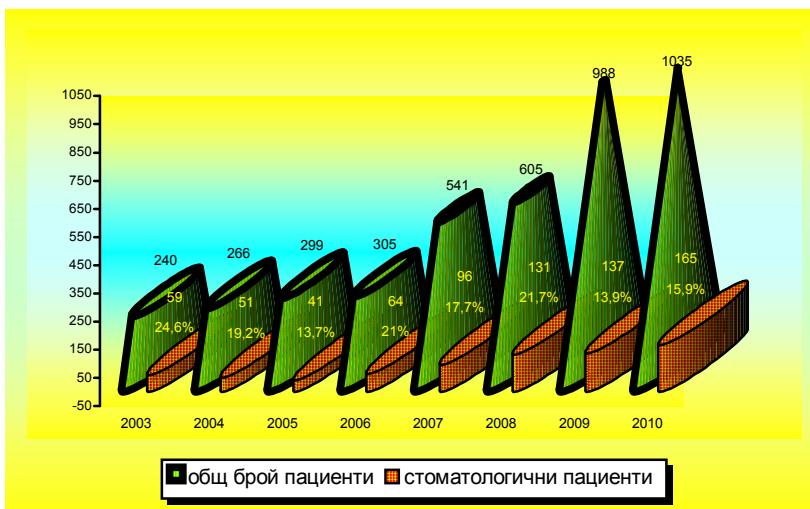
МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

Проучването обхваща пациентите, приети за първичен преглед и лекувани в Клиниката за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора, за периода от 2003 година до 2010 година. Те са регистрирани в съответния амбулаторен дневник и болнични листове на посочената клиника.

РЕЗУЛТАТИ

Анализа на цифровите данни от фиг. № 1 показва ясна тенденция към увеличаване на общия брой приети за лечение пациенти с хирургични заболявания в Клиника за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора. До края на 2010 година лекуваните животни за компания с хирургични заболявания достигат до 1035 броя или 65 % от всички първични амбулаторни прегледи, регистрирани за посочения период.

За осем години от общо постъпилите 4279 пациента с хирургически заболявания, 744 са били с дентална патология. Броят на пациентите със стоматологични патологични процеси нараства близо три пъти през 2010 година (165 броя) в сравнение с 2003 година (59 броя) (Фиг. № 1). През последните две години процентното съотношение на животните с орални и дентални заболявания, в сравнение с хирургичните такива е съответно - 13,9 % през 2009 година и 15,9 % през 2010 година.

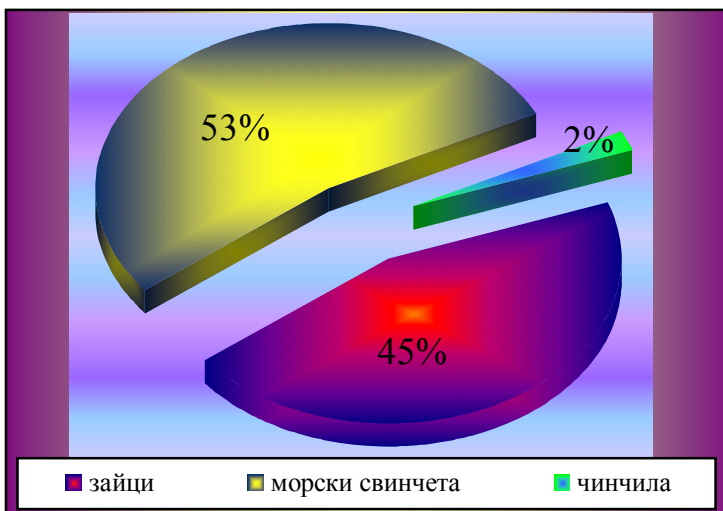
Фиг. № 1. Брой и процентно съотношение на животните за компания с орални и дентални заболявания, спрямо общия брой пациенти с хирургични заболявания в Клиниката за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора, разпределени по години.

От таблица № 1 става видно, че най-висок е процента на кучетата (76,4 %). Следват котките с 15,9 %, гризачите (зайци, морски свинчета и чинчили) с 6,7 %, маймуни – 0,5 % и игуани – 0,4 %. През последните три години значително е нарастнало видовото разнообразие на пациентите приети за диагностика и терапия в Клиника за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора.

Табл. № 1; Брой лекувани пациенти със стоматологични заболявания за периода от 2008 до края на 2010 година, разпределени по видове					
вид	2008	2009	2010	Общо за периода	
	брой	брой	брой	брой	%
куче	107	110	114	331	76,4
котка	13	21	35	69	15,9
заек	4	4	5	13	3,0
морско свинче	6	2	7	15	3,5
чинчила			1	1	0,2
други	1		3	4	0,9
Общо	131	137	165	433	99,9

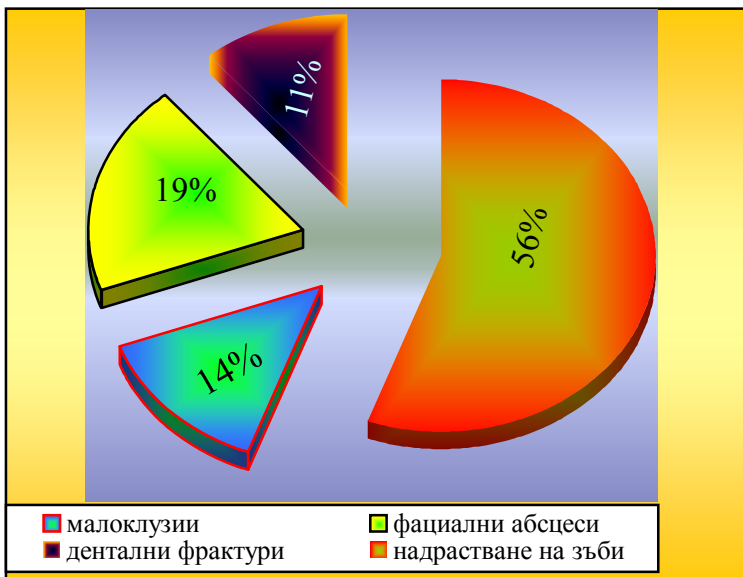
Табл. № 1. Брой и процентно съотношение на животните за компания с орални и дентални заболявания приети за лечение в Клиниката за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора от 2008 година до 2010 година, разпределени по видове.

Пациентите със стоматологични заболявания представляват 16,5 % от всички лекувани животни с хирургична патология. През последните три години значително е нарастнало видовото разнообразие при проследената група домашни любимци. Броят на гризачите (зайци, морски свинчета, чинчила) достига до 6,7 % от всички приети за терапия пациенти със стоматологични заболявания. За периода от 2008 година до 2010 година, включително, най – голям е броят на морските свинчета – 53 % от гризачите с дентални заболявания, последвани от зайци – 45 % и чинчила – 2 % (Фиг. № 2).

Фиг. № 2. Процентно съотношение на гризачи и лагоморфни с орални и дентални заболявания, приети за лечение в Клиниката за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора, разпределени по видове.

Най – често диагностицираните нозологични единици са Exuperantio dentis – при 56,0 % от гризачите и лагоморфните (диагнозата включва надраснали инцизиви, премолари и молари); Abscessus mandibularis et maxillaris – 19,0 % (една от основните диагнози при зайци), аномалии в дентицията – 14,0 % (включват максиларна брахигнатия, мандибуларен прогнатизъм и челюстни или зъбни малформации) и Fractura dentis с 11,0 % (Фиг. № 3).

Фиг. № 3. Процентно съотношение на гризачи и лагоморфни животни с орални и дентални заболявания приети за лечение в Клиниката за дребни животни към ВМФ на ТрУ, гр. Стара Загора, разпределени по водещи диагнози.

ОБСЪЖДАНЕ

В България броят на животните за компания с орални и дентални заболявания е нараснал от 8,6 % за периода 1995 - 2002 година (Борисов, 2005) до 16,5 % за периода 2003 – 2010 година. Получените резултати са подобни на тези регистрирани от други автори (Bellows, 1999).

Броят на гризачите достига до 6,7 % от всички приети и лекувани в клиниката животни със стоматологични проблеми. Много често обаче при тези видове по-късно се открива патологичния процес и прогнозата в повечето случаи е неблагоприятна (Harcourt – Broun & Baker, 2001).

Проучването потвърждава, че най – често срещаният дентален проблем при гризачи и лагоморфни е надрастването на инцизиви, премолари и молари - 56,0 % (Legendre, 2002; Verstraete & Osofsky, 2005). При условие, че основният етиологичен фактор за неправилното зъбно изтриване са аномалии в дентицията, то диагнозата може да бъде поставена при 70 % от приетите за лечение зайци и гризачи с орални, и дентални патологии. Най-често малоклузията е в резултат от вродени дефекти, липса на зъбно изтриване, инфекции или травми. При морските свинчета и чинчилите малоклузиите на резците са по-редки отколкото при зайците (Verstraete & Osofsky, 2006).

Първичен прогнатизъм на мандибулата и/или брахигнатизъм на максилата не са документирани при чинчили и морски свинчета (Capello, 2008). За разлика от зайците, метаболитните костни заболявания при морските свинчета и чинчилите не са добре проучени и описани, поради което не се смятат за предразполагащ фактор за дентални заболявания при тези видове.

На второ място са пациентите с фациални абсцеси – 19,0 %. Те са често срещани и трудно поддаващи се на хирургична и антибиотикотерапия (Tyrell et al, 2002) и представляват една от основните причини за висока смъртност при лагоморфните. Заболяването беше диагностицирано при зайци и морски свинчета.

В около 70 % от тези случаи се предприема скъсяване (триминг) на инцизивите и коронките на премолари и молари (Capello, 2008). Клиничен преглед се извършва на всеки 6 до 8 седмици за проверка на денталния растеж, за развитие на остеомиелит и периапикални инфекции.

Множеството изследвания във връзка с оралните и денталните заболявания на зайци и гризачи, установяват, че въпреки разнообразните етиологични фактори, превенцията на

денталните проблеми е свързана с правилното хранене, което би могло да намали значимо този процент в бъдеще.

ИЗВОДИ

1. Броят на домашните любимци с орални и дентални заболявания нараства около три пъти от 2003 до 2010 година.
2. От 2008 до 2010 година значително се е увеличило видовото разнообразие при животните с орални и дентални заболявания.
3. От групата на гризачите най-голям е броят на морските свинчета със стоматологични заболявания, а най-често срещаната нозологична единица е *Exuperantio dentis* (надрастване на зъбните коронки).

ЛИТЕРАТУРА

1. Борисов Ив., 2005. Проучване върху някои методи и средства за профилактика и терапия на стоматологичните заболявания при кучета. Дисертация, Стара Загора: 108-119.
2. Bellows J., 1999. *The Practice of Veterinary Dentistry: A Team Effort*. Ames, IA: Blackwell.
3. Capello V. Diagnosis and treatment of dental disease in pet rabbits and rodents: A review. *Ex Mamm Med and Surg* 2004;2(2): 12-19.
4. Capello V. (2008). Diagnosis and Treatment of Dental Disease in Pet Rodents. *Journal of Exotic Pet Medicine* 17, 114-123.
5. Capello V, Lennox AM, Widmer W. Rabbit. In *Clinical Radiology of Exotic Companion Mammals*. Blackwell Wiley USA. 2008:54-167.
6. Capello V, Cauduro A. Clinical technique: Application of Computed Tomography for diagnosis of dental disease in the rabbit, guinea pig and chinchilla. *J Exot Pet Med*. 2008; 17(2):93-101.
7. Crossley DA. Oral biology and disorders of lagomorphs. *Vet Clint Exit Anim*. 2003; 6:629-659.
8. Harcourt-Brown F. Dental disease. In *Textbook of rabbit medicine*. Oxford, UK: Butterworth-Heinemann. 2002;165-206
9. Harcourt-Brown FM. The progressive syndrome of acquired dental disease in rabbits. *J Exot Pet Med*. 2007; 16(3):146-157.
10. Harcourt – Broun F., S. Baker, 2001. Parathyroid hormone, haematological and biochemical parameters in relation to dental disease and husbandry in rabbits. *Journal of Small Animal Practice*; 42 (3): 130-136.
11. K. Tyrell, D.M Citron, J., Jenkins, E. Goldstein, 2002. Periodontal Bacteria in Rabbit Mandibular and Maxillary Abscesses; *Journal of Clinical Microbiology*; 40(3): 1044- 1047.
12. Gorrel C., 2004. *Veterinary Dentistry for the general practitioner*. W. B. Saunders, Edinburgh.
13. Legendre LF, 2002. Malocclusions in guinea pigs, chinchillas and rabbits. *Canadian Veterinary Journal* 43(5): 385-390.
14. Lennox A. Diagnosis and treatment of dental disease in pet rabbits. *J Exotic Pet Med* 17(2), 2008: 107-113.
15. Osofsky A., Verstraete F.J.M. 2006. Dentistry in pet rodents. *Compendium on Continuing Education for the Practicing Veterinarian* 28: 61-74.
16. Verstraete F.J.M., Osofsky A., 2005. Dentistry in pet rabbits. *Compendium on Continuing Education for the Practicing Veterinarian* 27: 671-684.
17. Whitten KA, Popielarczyk MM, Belote DA, McLeod GC, Mense MG. Ossifying fibroma in a miniature rex rabbit (*Oryctolagus cuniculus*). *Vet Pathol*. 2006; 43(1):62-64